

מאמר שבועי בדרכי עבודת ד' ועניני הזמן

מפי מרן פוסק הדור

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

חיי שדה תשפ"ב

קבלת גזירות שמים באמונה ובשמחה

"שני חיי שרה", (כ"ג, א').

פירש"י, "כולם שווים לטובה".

ראוי להבין היאך יתכן שהיו כל ימיה ושנותיה שווים לטובה, והרי במשך תשעים שנה לא היה לה ילדים, וגם נלקחה בעל כרחיה לבית אבימלך ולבית פרעה, וגם סבלה בשנות רעב, וכהנה רבות, והיאך שייך לומר שכל ימיה היו שווים לטובה. [והן אמת שיש לפרש כוונת הדרשה כלפי עבודת ה', שתמיד עבדה את הקב"ה במלא כוחותיה, וזהו "כולם שווים לטובה" בעבודת ה', אבל בפשוטו משמעות הדברים הוא גם כלפי גשמיות].

ונראה לפרש, ששרה אמינו קיבלה על עצמה את כל גזירות שמים באמונה ובשמחה וכמו שאמרו חז"ל (ברכות ל"ג ע"ב) "חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה", ולכן באמת לא היה אצלה כל חילוק בין זמן לזמן, כי בכל קושי שעבר עליה היא הרגישה שמחה כאילו קיבלה טובה, ולכן באמת היו כל חייה שווים לטובה.

ומזה יש להתבונן כמה מאושרים חיינו של האדם שחי באמונה, שהלא מתוך כך ששרה חיה באמונה והודאה לקב"ה הן על הטוב והן על הרע, עיי"ז היה לה חיים טובים ומאושרים שאין כדוגמתם עד שהתורה מעידה עליה שכל חייה שווים לטובה בלא שום צער.

לאחר המלחמה סיפר לי יהודי אחד שהיה במחנה ריכוז אצל הנאצים ימ"ש, שהוא סבל מאוד במחנה העבודה בעבודות פרך, והיו מענים אותו בעינויים קשים ומרעיבים אותו יחד עם שאר היהודים רח"ל, והנאצים ימ"ש הרגו את אשתו ואת בניו בתאי הגזים רח"ל, והנה היה ביניהם רב אחד שסבל יחד עמם, והיה מחזקם ומעודדם ודורש לפניהם דברי אמונה וביטחון, ויהודי אחד מיושבי המחנה סיפר לרב ההוא, שאף שהוא מקפיד להניח תפילין ולהתפלל בכל יום במסירות נפש, [אף שזהו נגד חוקי הנאצים ימ"ש במחנות], אבל הוא משמייט ברכת שעשה לי כל צרכי, שהלא מאחר ש"דובר שקרים לא יכון לנגד ה'", א"כ אינו יכול לשקר ולומר "שעשה לי כל צרכי", שהרי הנאצים ימ"ש כבר הרגו את אשתו ובניו, ואף אותו מענים בעינויים קשים, ובכל רגע גם עלולים לשלוח אותו לתאי הגזים רח"ל, ועל כן החליט להשמיט ברכה זו.

אולם הרב שסבל כמותו דיבר על ליבו והסביר לו כמה פעמים שאנחנו מאמינים בני מאמינים, ויודעים אנחנו שצדיק ה' בכל דרכיו והכל לטובה, ורק שאין לנו עיניים לראות בעולם הזה איך הכל לטובה, והפציר בו שיחזור לקבוע בסדר תפילתו בכל יום גם ברכת שעשה לי כל צרכי, והדברים נפלו על ליבו של אותו יהודי והשיב שאכן יתחיל לברך כן בכל יום, ומיד עשה מעשה ובירך בקול רם "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שעשה לי כל צרכי", וענו אחריו כל השומעים אמן, ונתקדש שם שמים.

ביאור ענין המטבע של אברהם אבינו

ואברהם זקן בא בימים", (כ"ד, א').

בגמ' בב"ק דף צ"ז ע"ב איתא, "איזהו מטבע של אברהם אבינו, זקן וזקנה מצד אחד, בחור ובתולה מצד אחר", ע"כ.

ונראה לפרש, שאברהם לימד בזה את דרך העבודה בשנות הזקנה, שמצד אחד יראה את עצמו כצעיר נמרץ שיש בכוחו לפעול הרבה להפיץ דבר ה', ולא יאמר לעצמו הן זקן אנוכי ואין בכוחי לצאת ולפעול, ולכן צד אחד של המטבע היה כבחור ובתולה שהם עוד בתחילת חייהם. אמנם מצד שני צריך להשתמש בכוח החכמה של זקן וזקנה ולכן הצד השני של המטבע הוא זקן וזקנה להראות שישתמש עם החכמה של אדם זקן והכוח של אדם צעיר.

ועוד נראה לפרש, דהנה האדם רגיל לחשוב בצעירותו שיש לו עוד זמן רב ושנים הרבה עד שיזקין, ולבנתיים יוכל לבלות זמנו ולחיות כרצונו, ומדמה שעד שיבואו ימי זקנתו הוא עוד יתעורר לשוב בתשובה שלמה, ולזה רמז

אברהם אבינו במטבע שלו, שאע"פ שצד אחד של החיים הוא בחור ובתולה, מ"מ ברגע אחד מהפכים את המטבע ורואים שהמציאות השתנה לגמרי והנה האדם כבר נעשה זקן, ומזה יתעורר האדם שימי חייו רצים לפניו במהירות, ובקושי ישים ליבו עד שימצא עצמו בגיל זקנה ושיבה, כשכבר יעמוד בקרוב לפני דין וחשבון על כל מעשיו, ועל כן יזדרז עכשיו לשוב בתשובה כשכוחו במתניו, ולא יחשוב שהחיים לפניו ליהנות בתענוגי העולם הזה, וכמו שנאמר (קהלת י"א, ט') "שמח בחור בילדותך ויטיבך לבך בימי בחורותך והלך בדרכי לבך ובמראי עיניך ודע כי על כל אלה יביאך האלוקים במשפט".

בעניני רוחניות אין לסמוך על אחרים

"אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו", (כ"ד, ב').

דקדק מרן הגרי"ז זצ"ל, שאע"פ שבגשמיות מסר אברהם אבינו את כל ענייניו לאליעזר וכמו שהעידה תורה על אליעזר "עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו", מ"מ בענייני רוחניות הנוגע לשידוך של יצחק בנו, לא סמך עליו אלא דרש ממנו שבועה, ולא לחינם כתבה תורה דווקא כאן שאליעזר היה "מושל בכל אשר לו", אלא להורות על מעלתו של אברהם אבינו שאע"פ שהפקיד ביד אליעזר את כל ענייניו הגשמיים מ"מ לא סמך עליו בענייני רוחניות.

ובפרט בענייני זיווגים חובת האדם לברר היטב מי האשה הראויה לו באמת שתוכל לסייעו לעבודת ה', כי בזה קובע האדם את עתידו בזה ובעולם הנצח, ובעונותינו הרבים לפעמים האשה מחפשת להינשא דווקא לבן תורה כשאר חברותיה, אבל למעשה אף שלבסוף נישאת לבן תורה מ"מ היא דורשת ממנו לאחר הנישואין לבזבז זמנו לביילויי הבל, ועיי"ז הוא מתבטל ממלאכת שמים עד שלאט לאט מפסיד את מעלתו כבן תורה או תלמיד חכם, רח"ל, ועל כן בעניינים אלו אין לסמוך על שמועות, אלא צריך לבדוק הדבר היטב בבירור אחר בירור אם אכן דעתה למסור נפש לתורה כפשוטו.

ובעונותינו הרבים אצלינו מהפכים הסדר לפעמים, שבענייני רוחניות סומכים על אחרים, [ויש שבעוה"ר אינם מחפשים דווקא הכשר מהודר ביותר, וסומכים על כל ההכשרים שמסתמא אין בהם מכשול, ויש שמפקידים את חינוך בניהם ובנותיהם לאחריות המוסדות שבהם הם לומדים, בלא לקחת אחריות בעצמם לעקוב מקרוב אחר מצב בניהם ובנותיהם ברוחניות], אבל מאידך בענייני גשמיות אינם סומכים על אחרים, וכשצריך להפקיד ממונם אצל אחרים יבדקו הדבר בשבעה בדיקות וחקירות. ואם היינו שומרים על התורה והמצוות כפי ששומרים בני אדם על כספם וזהבם, בוודאי היינו נזהרים ביותר בהרבה דקדוקים והידורים וחומרות בכדי שלא להיכשל בדבר איסור.

טעם הדבר שאליעזר לא שאל את רבקה בתחילה על ייחוסה

"ויאמר בת מי את הגידי נא לי", (כ"ד, כ"ג).

צריך ביאור מדוע שאל אותה "בת מי את" רק לאחר שביקש ממנה להשקות את כל גמליו וכו', והלא אם איננה ממשפחת אברהם אינו יכול לשאת אותה כלל, וא"כ היה לו לכאורה לשאול אותה בתחילה "בת מי את", עוד קודם שביקש ממנה להשקות את כל גמליו. (ועיי' ברש"י כאן שפירש שהיה אליעזר בטוח בזכותו של אברהם שהצליח הקדוש ברוך הוא דרכו).

ונראה לפרש שאם היה שואל אותה בתחילה "בת מי את" והיה מכיר אותה קודם עשיית החסד, אז היה אפשר שאיננה עושה את מעשה החסד אלא כדי להשיג שם טוב בעיניו, ולכן בשעת טיירתה עברו לא שאל אותה כלל בת מי היא, בכדי שלא יהא לה תועלת של כבוד ופרסום, ובזה ידע נאמנה שהיא אוהבת חסדים ועושה חסד לשם חסד.

הדבר העיקרי שצריך לבדוק בשידוכים על האשה

"ותאמר אליו בת בתואל אנכי בן מלכה אשר ילדה לנחור", (כ"ד, כ"ד).

יש לתמוה היאך סמך אליעזר על בת בתואל שתתאים להיות אשת יצחק, והרי היא בת עם הארץ, ולכאורה היה ראוי לו לחשוש שלא יתאימו.

נדבת ידידנו הנגיד הנכבד מוה"ר יששכר דב רייכמאן שליט"א לעילוי נשמת אביו הטפסר והנדיב בונה ומקים עולמות של תורה הרב משה יוסף ב"ר שמעיה רייכמאן זצ"ל אשר למד יחד עם מרן רבינו שליט"א בשיבה

מרן רבינו שליט"א הפליג בשבחו לפני מיטתו בשעת הלוויה באומרו: "מידת החסד שלו הייתה לשם דבר, היה אפשר ללמוד ממנו. כאשר הוא הגיע לשיבה ביום הראשון שמח מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל שהגיע ערליכע בחור עם זקן. הוא ישב ולמד כל הזמן בהתמדה, וכשהיה עניין של חסד הוא היה הראשון, בין ברוחניות ובין בגשמיות" נלב"ע כ"א חשון תשע"ג, ת.נ.צ.ב.ה.

וביתר יש לתמוה, מדוע בדק אליעזר את רבקה רק בדבר אחד - אם היא בעלת חסד, [על ידי שאמר לה הטי נא כדך ואשתה וגו'], והרי לכאורה היה לו לבדוק אותה היטב היטב מכל הצדדים, וכמו בענייני אמונה ודעות ויראת שמים וכל שאר העניינים.

ונראה לבאר בזה, עפ"י ששמעתי מרבינו החזו"א בשעה ששאלו בחור אחד מה צריך לחקור ולבדוק על האשה בעסק השידוכים, והשיב לו החזו"א **שהעיקר שהיא לא תהא עקשנית, כי אם נכנעת אין מה לחשוש מכלום, כי היא תלך אחר בעלה ותעשה כדעתו ברוחניות ובגשמיות.**

ונראה שלכן בדק אליעזר את רבקה רק בעניין השקאת הגמלים, כי בזה היא הוכיחה על מידת הכנעתה לאחרים להיות כפופה להם, שהרי אפילו לאיש זר שהגיע לתוך מדינתה, התמסרה לו לגמרי מתוך הכנעה להשקות את כל גמליו [אף שזהו עבודה בזויה, ואע"פ שהיו לו עבדים שהיו יכולים לשאוב עבורו], ומזה ידע אליעזר שתהא בוודאי ראויה וטובה ליצחק אבינו, כי בוודאי תשמח לשמש את הצדיק ולעשות כל רצונו.

ובזה מתיישב גם התמיהה הראשונה היאך סמך אליעזר על בת עם הארץ שתתאים ליצחק, כי מאחר שהיא נכנעת, ממילא תתאים עצמה בדעותיה והשקפותיה לבעלה, ותרצה תמיד לעשות הכל כרצונו.

עוד נראה שאליעזר היה יכול ללמוד על מידת יראתה גם מתוך התבוננות בצניעותה, כי בפעולותיה להשקות ולהשקות את גמליו, היה ניכר מידת הצניעות שבה, [וכגון שירדה לתוך העין ולא שחה עצמה לשאוב מלמעלה כדי שלא תתגלה בשרה, ועוד כמה עניינים וכפי שפירשו המפרשים], ומזה הבין אליעזר מידת שלמותה, וכמו שאמר רבינו החזו"א איש זצ"ל **שעיקר הקדושה של בת ישראל תלויה במידת צניעותה**, וזהו התבלין הכי מועיל אצל בת ישראל לגרש את היצר הרע, וכך כתב אדונו הגר"א ז"ל באגרתו הידועה (עלים לתרופה נוסח ארם צובא תרכ"ו) "תריס נגד יצר הרע, זכרים עסק התורה, ולנקבות הצניעות והנהגת המידות והמוסר".

אזהרה לחתן לפני הנישואין

"ויקח אותה לאשה, ויאהבה", (כ"ד, ס"ז).

שמעתי מהגאון רבי צבי הירש פרבר זצ"ל (בעמח"ס כרם הצבי) לרמז מ כאן, דדווקא לאחר שנתקיים "ויקח אותה לאשה" אז נעשה קירוב ביניהם, ומכאן תוכחה מגולה לאותם המרבים בפגישות לפני הנישואין ומדמים שכביכול יש להגיע לקשר וקירבה כדי לבדוק אם היא מתאמת לו, וזהו טעות מיסודו מלבד המכשולות הנוראים בקדושה הבאים מזה, והדרך הנכונה הוא רק

לבדוק תחילה אם היא ראויה לו, אבל אין מקום לקירבה קודם הנישואין. **ובזמן האחרון בעוה"ר יש מקומות שלמדו מדרך הגויים והחופשיים**, ונפגשים הרבה פעמים וחושבים שהדבר יועיל להם לשלום בית לאחר נישואיהם, אבל האמת ברורה שמלבד מה שיש בזה חיסרון ופגם גדול בקדושה, יש בזה גם הרבה פעמים הפסד גדול בשלום ביתם אח"כ, כי בריבוי פגישות מוצאים תמיד פגמים המצויים בכל איש ואשה, ואם היו נישאים כדבעי היו מסתדרים יפה גם אם היו מוצאים איזה פגם לאחר הנישואין, ולכן יש להזהיר למעט בפגישות, שכל הפגישות התכופות שעושים קודם אין בהם שום תועלת, ואדרבה הרבה היזק יוצא מהם.

שקיעות בלימוד וזהירות מביטול תורה

"ויצחק בא מבוא באר לחי רואי", (כ"ד, ס"ב).

ראיתי בספר "זהב משבא" להגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל, שהביא בשם רבינו אברהם בן הרמב"ם לבאר מה שכתבה תורה כאן בפירוט שיצחק פגש את רבקה לראשונה בזמן צאתו מהבאר, כדי להשמיענו שדווקא משום שהוא כבר היה צריך לחזור מהבאר, [ששם היה מקום עבודת השי"ת אצלו], לכן היה יכול בדרך לקבל את פני ארוסתו, מאחר שלא היה בזה ביטול תורה או תפילה, אבל בזמן אחר שהיה מיועד לתורה או לעבודת השי"ת, לא היה יצחק מתבטל מעבודת השי"ת כדי לקבל פני ארוסתו.

ויש בזה מוסר השכל נפלא לבן תורה, שכדי לצמוח גדול בתורה צריך להיות שקוע בלימוד ולא לבטל מזמנו, וגם יציאה לשמחות צריך להיות במשקל גדול ולבדוק אם יש לו היתר להתבטל מלימוד התורה עבור זה.

מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל לא היה מניח לכלל בני הישיבה לצאת להשתתף בשמחות הנישואין של חבריהם מבני הישיבה, אלא התיר רק למספר מצומצם של בחורים לבוא להשתתף בחתונה וכל שאר הבחורים היו ממשכים ללמוד בהתמדה בישיבה, [ואף כשהחתן הפציר בחבריו לבוא לחתונה שלא יחסר בשמחתו, עמד על דעתו בחזקה ולא הסכים להתיר לכל אחד להשתתף בשמחה, אלא החתן קיבל רשות לבחור מספר מצומצם של בחורים שישתתפו בשמחתו], והיה אומר שאע"פ שזהו מצווה גדולה לשמח חתן, אבל מאידך יש להתבונן בתוצאות המעשה, שאם יילכו קבוצה גדולה מבני הישיבה להשתתף בחתונה, הדבר יגרום רפיון לכל בני הישיבה וגם אצל הנשואים בבית מדרש, והרי זה בכלל ביטול תורה דרבים, ואין דוחים מצוות תלמוד תורה דרבים בשביל שמחת חתן וכלה.

חלקים מתוך הדברים שנאמרו בעת ביקור כ"ק האדמו"ר מצאנז בבית מדרן רבינו שליט"א

כ"ד, ואכן ראינו שדבריו נתקיימו במילואם, שממעט שרידים שנשארו לאחר המלחמה התלקח אש התורה בכל העולם כולו.

כ"ק האדמו"ר מצאנז: הג"ר אלחנן זצ"ל צפה את החורבן עוד קודם בואו והתריע על זה.

רבינו שליט"א: ר' אלחנן לא היה מסוגל לבוא לארץ ישראל כי לא היה יכול לסבול את הצער מהחילול ה' המתרחש כאן. כן שמעתי מכ"ק האדמו"ר הרה"ק בעל ה"אביר יעקב" מסדיגורא זצ"ל שפגש בכנסייה הגדולה במרינבד את הגה"ק רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, וסיפר לו שהוא עומד לנוסע לארץ ישראל להשתקע בה, ובדעתו לגור בתל אביב, ונחרד הגה"ק ר' אלחנן ואמר לו "אני בשום אופן לא הייתי יכול להיות בתל אביב, שאם אראה חילול שבת בארץ ישראל, לא אחזיק מעמד מרוב צער מה נעשה בהיכל ה', ואיך אפשר להיות בפלטרין של מלך ולראות שם חילול שבת ולשתוק".

רבינו שליט"א: עם ישראל צריכים רחמים. אנחנו נמצאים עמוק בחבלי משיח. שמעתי מפי הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל לבאר מה שאמרו חז"ל (סוטה מ"ט) שבימות המשיח 'חוצפה יסגי', שלשון 'יסגי' הוא מלשון 'סגי' בארמית שתרגומו הוא "די", והיינו שבדור האחרון קודם משיח לא יהיה צריך להיות לא תלמיד חכם ולא גביר כדי לתפוס מקום בראש, אלא יהיה די בחוצפה בלבד, שכל מי שיתחצף יותר הוא יצליח יותר להרים ראשו, והיום אנו רואים בעוה"ר שהתגשם דבר זה לעיננו.

כ"ק האדמו"ר מצאנז: כן אמרו בגמרא בסנהדרין (ק"ה ע"א) "חוצפא - מלכותא בלא תאגא היא", והרי שעל ידי חוצפה אפשר לבוא לבחינת מלכות, אלא שחסר לו רק מינוי עם כתר מלכות.

לעילוי נשמת חמשת קדושי הר נוף הי"ד
אשר נהרגו בידי בני עוולה בכ"ה חשון תשע"ה
בהיותם עטורים בטלית ותפיליו, ת.נ.צ.ב.ה.

ברכת מזל טוב לידידינו הרב ר' משה גליס בן הרה"ג ר' אהרן מאיר שליט"א
ממקורבי מרן רבינו שליט"א
לרגל הולדת בתו הבכורה, יה"ר שיזכה לרוות ממנה רוב נחת דקדושה אכ"ר.